

AZ ARANYBULLA-MOZGALOM ÉS A NEMESI VÁRMEGYE KEZDETE

II. ANDRÁS (1205–1235)

Belpolitika:

- Imre (1196–1204)- András többször fellázadt ellene
- Trónra lépte után: nagyszabású reformok „új berendezkedés”
- az uralkodói birtokok mindaddig páratlan mértékű eladományozása
- a királyi várszervezet földjeit is eladományozta
- óriási magánvagyonok alapjait vetették meg:
- a királyi hatalomtól független, önálló politikai tényezővé váltak
- köv.: az uralkodó hatalma megrendült – köv.: a király jövedelmei csökkentek
- köv.: regáléjövdelemek előtérbe kerülése
- kamara haszna, vámszedés, sókereskedelem bérbeadása izmaelita kereskedőknek
- pénzrontás: az új pénz kevesebb nemesfémeket tartalmazott

Külpolitika

- hadjáratok: Szentföld, Halics – költséges, eredménytelen
- Moldva, Havasalföld – kunok lakta – Német Lovagrend betelepítése – célja: a keleti nomád betörések elhárítása
- De: a vármegyerendszer az adományozások miatt a katonai feladatokat nem képes ellátni
- Hagyományosan a királyi haderő a vármegyén alapult - köv.:
- Feudális urak magánhadseregét kell igénybe vennie (bandériumok)

Ellenzék:

- Papság: sókereskedelem miatt
- Nagybirtokosok: akik az adományozásokból kimaradtak
- Szerviensek: a függetlenség elvesztésétől tartottak
- Szolgálónépek: eladományozástól féltek (rosszabb helyzetbe kerülés) Meráni rokonoknak kedvez – növeli az elégedetlenséget
- 1213. Gertrúd meggyilkolása
- 1222. Aranybulla: székesfehérvári törvénylátó napon
- a főurak kényszerítik ki, de szerviensek és várnépek támogatják a mozgalmat
- A bárók érdekei: 1, 11, 16,
- A szerviensek gazdasági érdekeinek védelme: 17, 20
- A szerviensek szabadságának megerősítése: 31, 16
- Az idegenek befolyása ellen: . 26, 24, 30
- A várjobbágyok érdekeinek védelme: 19
- Az egész nemesség érdekeinek védelme: 24, 3
- 1231. Megújítása: egyház érdekei szerint – az egyháznak kedvező pontok bevétele (a tized pénzbeni szedésének tilalma kimarad + egyházi átok)
- 1233. Beregi egyezmény: a sókereskedelem joga az egyházá
- egyház: teljes adómentességet élvez
- 1232. Zalai szerviensek kiváltságlevele: a saját ügyeikben bíraskodási jogot kaptak – ez: **A nemesi vármegye kezdete**
- a XIII. századtól alakultak ki a nemesi vármegyék, a földbirtokosok önkormányzati szervei
- élén: főispán - 4 szolgabíró (ítélkezéssel foglalkozó tisztviselők, választották őket)